TÜRK-ERMENİ ÇALIŞTAYI VE POLİTİK OLANIN AKADEMİK OLAN ÜZERİNDEKİ ZAFERİ

AVİM

Türk-Ermeni Çalıştayı (WATS) 2000 yılında Michigan Üniversitesi'nden Gerard Libaridian eşliğinde Ronald Suny, Fatma Muge Gocek ve Kevork Bardakjian tarafından oluşturuldu. O günden bu yana ABD'de (2000, 2002, 2003, 2005, 2010), Avusturya (2004), İsviçre (2008), Hollanda (2011) ve Türkiyede (2015) toplam dokuz çalıştay düzenlendi. Yukarıda belirtilen WATS girişimcileri, 1915 olaylarıyla ilgili Ermeni ve Türk milliyetçiliği anlatılarının sınırlarını aşma ve tartışmanın ne ve neden sorularına cevap bulma çabası olarak atölyenin varoluş amacını açıkladılar. Akademik çevrelerde bilimsel tartışmaları kolaylaştırmak adına bulguları ve yorumları değiş tokuş ederek Ermeni, Türk ve diğer akademisyenleri bir araya getirdiler. Bu yolla, çalıştayı oluşturanlar 1915 olaylarıyla ilgili politik ve diğer akademik olmayan kısıtlamaları özgürleştirmeyi umuyorlardı.

Kuşkusuz bu, 1915 olaylarıyla ilgili literatürün tarihsel bir olayın farklı yönlerini akademik ve bilimsel yöntemlerle anlamaktan ziyade apriori inançların teyit edilmesi ve tarafları suçlamak ve kınamak ya da savunmak amacıyla yapılan çalışmalardan oluştuğu göz önünde bulundurulursa oldukça asil bir gerekçedir. Günümüzde, konu hakkında yapılan yayınlar bulgular üzerine tartışma açan, gözden geçiren veya yeniden gündeme getirerek gerçeğe olabildiğince yakın sonuçlara ulaşmaya çalışmaktansa bilimsel olmayan bu gibi akademisyenler, taraftar vari tutum izliyor. Böylece, akademisyenler, kendi doğrularını taraftarvari bir tutuma dönüştürerek çalıştay gelişimini engellemiş oluyor.

Ne yazık ki, girişimcilerin ilk retoriği ne kadar iyi olursa olsun, daha sonraki yıllardaki uygulama, WATS'ın sadece bir başka siyasi odaklı girişim olduğunu ortaya koydu.

WATS'ın bu politik yönelimli yaklaşımı, Ronald Suny'nin "Doğruluk Bildirisi: Osmanlı Ermenilerinin Soykırımı Konusunda Gerçekleri Eş Uygulamak" (2009) başlıklı yazısı ve Ronald Suny ve Fatma Müge Göcek'in yazdığı "Soykırım Sorunu: Osmanlı İmparatorluğunun Sonundaki Ermeniler ve Türkler" (2011)başlıklı kitabın giriş metnini inceleyerek açıkça görülebilir. Yukarıda belirtildiği gibi Suny ve Göcek, son yıllarda 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasına neden olan en ateşli aktivist, bilim adamları ve savunucuları haline gelen WATS'nin iki kurucusu olmuşlardır.

Yukarıda bahsi geçen her iki metin de WATS'in başlangıcını ve gelişimini anlatıyor. Atölye çalışmasının temelini, sebeplerini ve amaçlarını açıklıyor. Bu metnin üç maddesi, metnin genel bağlamda çerçevesi açısından önemlidir. İlk olarak, 1915 olaylarıyla ilgili çalıştay,

hem Ermeni hem de Türk akademisyenlerin çalışmalarını belirleyen milliyetçi dünya görüşü hegemonyası ve iki taraf arasındaki iletişim eksikliği, "Türk devleti Ermeni diasporası ya da devletin bu duruma verdiği rolle ilgili bir sorumluluğu bile en aza indirgeyerek ve hatta göz ardı ederek "soykırım" ın bencil gelişiminin önündeki en büyük engel olan "reddetme" dir. Yazaralara göre, yalnızca Türk devletinin ahlaka aykırı ve saldırgan yaklaşımı çalıştayın gelişmesini engelliyor.

Yazarlar oturumda, soykırım tezini çalıştayın bir başka engeli olarak reddeden Türk "resmi tarihçiler" ve Türk olmayan "Türkofilik" tarihçilerden defalarca bahsettiler. Bilimsel metodolojiyi göz ardı ederek, soykırım tezinin varsayımını sorgulamayı reddetmekte ve bunu "resmi tarihçi", "Türkofilik" ve "inkarcı" olarak damgaladılar. Suny ve Göcek'e göre, soykırım tezini sorgulayanlar "inkarcı Türk devleti"nin ajanları dışında bir şey olamazlar. Dolayısıyla, Suny ve Göcek gayrimeşru meşrulaştırma yapıyor, hatta tarihi tarihine uymayan akademisyenleri suçluyorlar.

Sonuç olarak, WATS'nin iki girişimcisi alenen tartışmayı ve kendi fikirlerinden farklı fikir ve sonuçları ortaya koymayı amaçlayan kişileri ayrıştırıyor, ancak yine de WATS'in amacı, farklı perspektiflere sahip bilim adamlarını, 1915 olaylarının daha iyi anlaşılması için uğraşmasıdır. Ancak yinede, yapmaya çalıştıkları soykırım tezinin saflarını kapatmak ve bir görüşün başkaları üzerindeki hegemonyasını arttırmaktır. Bu, aslında, politikleştirilmiş çalıştayın tam tanımıdır.

WATS'ın siyasal yönelimini, Suny ve Göcek'in geniş bağlamda anlattıklarında da görülebilir. Asıl göreci WATSın gelişimini ve değişimini anlatmaktan ibaret olan bu iki girişimci, siyasi yönelime soyunmuştur. Çalıştayda üçüncü devletlerin "Ermeni soykırımı" nın tanınması ve "inkârcılık devam ettirme çabalarınada değinildi. Açıklamasına göre, WATS'ın gerçek belirleyicisinin ve motivasyonunun, çalıştayın kendisi değil, 1915 olayları olduğu belirtildi. WATS'nin bu iki girişimcisinin, "Ermeni soykırımının tanınması" üzerine siyasi mücadeleyi kazanmak için akademik alanda bir cephe açmaya çalıştığı görülüyor.

Hem Suny hem de Göcek, okuyucularının algılarını ustaca manipüle eden "sözcük ustaları" olmasına rağmen, görünüşe göre politik yönelimli sahtekârlıklarını ve meslektaşlarına saygısızlık gösteren bir şeyi maskelemiyorlar. Her iki metinde de Suny ve Göcek, "gerçek bilim insanlarının " 1915 olaylarını sadece soykırım olarak kabul edemeyecekleri algısını yaratmaya çalışıyorlar. 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasının entelektüel olmanın litematik testi olduğunu doğrudan veya dolaylı olarak sürekli yayarlar. Ayrıca, WATS "resmi olmayan", "Türkofilik olmayanlar" ve "inkarcı olmayan" katılımcıların 1915 olaylarını soykırım olarak anonim değerlendirdikleri bir izlenim yaratmaya çalışıyorlar. Ancak WATS "gayri-resmi ", "Türkofilik olmayan" ve "reddetmeyen" katılımcıların hepsinin soykırım tezini kabul ettiklerini kabul etmemekten kaçamıyorlar, ("WATS araştırmacıları henüz yetersizken 1915'in bir soykırım oluşturup oluşturmadığı konusunda net bir oybirliği ifade etmek için, neler olup bittiğinin ortak bir anlamı etrafında bir araya gelmişlerdir. "Konuya Yazılmış Gerçek, 2009, 944). Suny ve Göcek'in bu tutumu, bilim adamları olarak kendi politik davranışlarının düzeyi ve aynı zamanda 1915 olaylarını "soykırım" paradigması içerisinde analiz etmeyi bırakan meslektaşlarına karşı acınacak şekilde davranışlar sergiliyor.

Sonuç olarak, WATS, hayalperest söylemlerin ve siyasal açıdan doğru ifadelerin her zaman gerçek olgularla çakışmadığını bir kez daha ortaya koyuyor. Yukarıda bahsedilen WATS'ın iki girişimcisi tarafından yazılan metinler, 1915 olaylarıyla ilgili çalıştayın politikleştirilmesinden dolayı şikayetleri kendi üstlerinde almış oluyorlar. Bu arada önümüzdeki dönemde de WATS toplantısına ev sahipliği yapacak olan Almanya'nın kendisi de siyasi çekişmeler içerisinde olduğunu görmekteyiz.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "TÜRK-ERMENİ ÇALIŞTAYI VE POLİTİK OLANIN AKADEMİK OLAN ÜZERİNDEKİ ZAFERİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 70. Eylül 13. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/TURK-ERMENI-CALISTAYI-VE-POLITIK-OLANIN-AKADEMIK-OLAN-UZERINDEKI-ZAFERI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır